Puolustusministeriö Neuvostoraportti EU/19/2024-PLM-10

Tikkanen Annina 26.11.2024

Raportti: ulkoasiainneuvosto puolustusministerikokoonpanossa 19.11.2024

Kokous

Ulkoasiainneuvosto puolustusministerikokoonpanossa 19.11.2024

Puolustusministerit kokoontuivat Brysseliin ulkoasiainneuvostoon puolustuskokoonpanossa 19.11. keskustellakseen EU:n sotilaallisesta tuesta Ukrainalle ja EU:n sotilaallisesta varautumisesta ja puolustusvalmiudesta presidentti Niinistön laatiman raportin pohjalta. Suomea kokouksessa edusti puolustusministeri Antti Häkkänen.

Ukrainan sotilaallista tukea koskeva keskustelu kesti yli kolme tuntia. Kokouspäivänä oli kulunut 1000 päivää nykyistä sodan vaihetta. Ukrainan presidentin neuvonantaja Kamyshin sekä puolustusministeri Umerov antoivat tilannekatsauksen videoyhteydellä. Naton pääsihteeri Rutte oli mukana keskustelussa. Keskeinen kysymys jatkoa varten on, että vastaako Eurooppa Ukrainan sotilaallisiin tarpeisiin uudessa globaalissa tilanteessa. Kokouksen selkeä viesti oli, että enemmän pitäisi tehdä.

Presidentti Niinistö oli kutsuttu puolustusvalmius- ja varautuminen lounaskeskusteluun vieraaksi esittelemään tuoretta raporttia EU:n siviili- ja sotilaallisesta varautumisesta. Päivän osallistujat, puolustusministerit huomioiden hän keskittyi esityksessään erityisesti raportin sotilaalliseen puoleen. Jäsenmaat toivottivat raportin tervetulleeksi ja kiittivät presidentti Niinistöä hyvästä raportista.

Suomi korosti puheenvuoroissaan tukea Ukrainalle niin kahdenvälisesti kuin EU-kontekstissa sekä toivotti presidentti Niinistön raportin tervetulleeksi. Raportti kattaa tärkeitä aihealueita.

EU:n sotilaallinen tuki Ukrainalle

Puolustusministerit keskustelivat sotilaallisesta tuesta Ukrainalle. Naton pääsihteeri Rutte osallistui keskusteluun ja Ukrainan puolustusministeri Umerov sekä presidentti Zelenskyin neuvonantaja Kamyshin antoivat videoyhteydellä katsauksen Ukrainan tarpeisiin.

KE/VPJ Borrell painotti, että hänen viimeisimmän Ukrainan matkansa keskeinen kysymys oli, vastaako Eurooppa Ukrainan sotilaallisiin tarpeisiin uudessa tilanteessa. Kokouspäivänä oli kulunut 1000 päivää nykyistä sodan vaihetta.

Naton pääsihteeri Rutte korosti, että EUn ja Naton tulee työskennellä saumattomasti yhdessä. Niinistön raportti on hyvin linjassa tämän kanssa.

Ukrainan presidentti Zelenskyin neuvonantaja Kamyshin ja **puolustusministeri Umerov** liittyivät kokoukseen videoyhteydellä ja painottivat lännen tukea kriittisenä 1000. sotapäivän rajapyykillä. Ukrainan puolustusteollisuuteen tehty merkittäviä investointeja ja tätä tulee jatkaa, EU:n tukea tarvitaan.

Ministerit keskustelivat eri työraiteista, joita EU:ssa on menossa Ukrainan tukemiseksi. Euroopan rauhanrahaston osalta on edelleen jumissa Unkarin toimesta 6,6 mrd. euroa takaisinmaksuja jäsenmaille. Kerrattiin eri ratkaisujen hakua, mukaan lukien 18.11. yritykset UAN:issa ulkoministerien kesken vapaaehtoisten kontribuutioiden osalta. Asiaan palataan vielä uudelleen eri formaatissa. Tšekin miljoonan ammuksen aloitteen osalta ollaan pääsemässä maaliin lähiaikoina. Venäjältä jäädytettyjen varojen tuottojen (*windfall profits*) ensimmäinen erä on käytetty viiden toimeenpanijamaan toimesta.

Puolustusministerit keskustelivat EUMAM Ukraina -operaatiosta, jonka mandaattia saatiin jatkettua marraskuulle 2026. Todettiin kahden vuoden jatkon olevan hyvä, mutta monien jäsenmaiden puheenvuorossa korostui, että operaation on kehityttävä edelleen, jotta varmistetaan operaation rooli kansainvälisessä koordinaatiossa.

Suomi korosti puheenvuorossaan EU:n tuen jatkuvuuden merkitystä Ukrainalle ja EU:n ja Naton yhteistyön merkitystä.

Puolustusvalmius- ja varautuminen

Presidentti Niinistö oli kutsuttu asiakohtaan vieraaksi esittelemään tuoretta raporttia EU:n siviili- ja sotilaallisesta varautumisesta. Päivän osallistujat, puolustusministerit huomioiden hän keskittyi esityksessään erityisesti raportin sotilaalliseen puoleen.

Presidentti Niinistö esitteli raporttiaan nostaen kaksi keskeistä tekijää: ajattelutapa ja asenne. Hän korosti, että kansalaisten suuntaan tulisi enemmän viestiä turvallisuuden merkityksestä. Ukrainan käymän sodan aikana on opittu niin hybridi- kuin kybermaailman ennakoimattomuudesta. Niinistö nosti esiin teknologian roolin, jonka merkitys tulee korostumaan, kuten myös yksityisen sektorin merkitys. Niinistö korosti luottamuksen merkitystä turvallisuustoimijoiden kesken – ylimääräisistä siiloista on päästävä eroon. Niinistö kävi läpi Naton roolia ja EU:n artikla 42.7. Puheenvuoronsa lopuksi Niinistö esitti hieman retorisestikin kysymyksen puolustusministereille, että mitä tekisimme, jos jotain EU-maata kohtaan hyökättäisiin?

Komissio alusti, että tällä hetkellä on kriittinen hetki EU:n puolustuksessa. EU:n tulee ottaa enemmän vastuuta kokonaisturvallisuuden mallin mukaisesti. Tässä EDIS ja EDIP ovat keskeisiä, mutta yksinään ne eivät riitä. Sekä presidentti Niinistön että Draghin raportit edottavat investointeja. Eurooppalaiset lippulaivahankkeet voisivat olla yksi tapa edistää Euroopan turvallisuutta.

Monet jäsenmaat kiittivät presidentti Niinistöä hyvästä raportista kertoen, että se antaa paljon ajateltavaa. Moni nosti puheenvuorossaan EU-Nato-yhteistyön merkityksen, investointien tarpeen ja sen, että koko yhteiskunnan tulisi tukea sotilaallista varautumista. Moni jäsenmaa tunnisti, että EU:lla on jo yhteisiä rakenteita, joiden avulla voidaan lisätä yhteentoimivuutta. EU voisi tukea puolustusmarkkinoiden kehittämistä.

Suomi kiitti presidentti Niinistöä hyvästä työstä korostaen, että raportti kattaa tärkeitä aihealueita. On tärkeää, että siirrytään reaktiivisesta proaktiiviseen. On tärkeää tunnistaa jo olemassa olevat mekanismit, joilla parantaa EU:n tasoista varautumista. Tulee tunnistaa puolustusvalmiuksia edistäviä hankkeita ja investoida niihin. PK-yritysten on tärkeää päästä projekteihin mukaan.

Tulevan **puolustuksen tulevaisuuden valkoisen kirjan** osalta jäsenmaat monet korostivat, että sen tulisi tunnistaa investointitarpeita ja antaa neuvoa kohti puolustuksen sisämarkkinoita ja kokonaisvaltaisempaan puolustukseen. Työ tulisi tehdä tiiviissä yhteistyössä jäsenmaiden ja teollisuuden kanssa.

Suomen edustajat
Puolustusministeriö: Ministeri Antti Häkkänen, erityisavustaja Antti Vesala, sotilasneuvonantaja Mika Raunu, apulaisosastopäällikkö Otto Saxén, erityisasiantuntija Annina Tikkanen
EUE: suurlähettiläs Juha Ottman, erityisasiantuntija Ilmari Uljas, erityisasiantuntija Anna Oksanen
VNK: erityisasiantuntija Anna Kemppi